Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, 40: 122–134, 2020, ISSN 1214-2573, ISBN 978-80-85115-38-3

Ornitofauna pískovny v Poleradech (okres Most, severozápadní Čechy)

Birds of the sandpit in Polerady village (Most county, northwestern Bohemia)

Jaroslav Bažant

Oblastní muzeum a galerie v Mostě, Čsl. armády 1360, CZ-434 01 Most;
e-mail: jarabazant@seznam.cz

Abstract: An ornithological survey of sandpit in Polerady village (northwestern Bohemia) was conducted in 2017–2019. In total, 94 bird species were found. The sandpit is one of the most interesting ornithological localities of the Most region.

Keywords: birds, sandpit, nesting, biodiversity, faunistics, northwestern Bohemia

Úvod

Příspěvek je věnován ornitofauně činné pískovny firmy BEST, a. s. v Poleradech. Jedná se o zajímavou mokřadní lokalitu s přiléhajícími ruderálními a polními plochami se značným počtem ptačích druhů. Klimatologicky se nachází v teplé oblasti T2, charakterizované teplým a suchým létem, velmi krátkým přechodným obdobím s teplým až mírně teplým jarem a podzimem a krátkou mírně teplou a suchou až mírně suchou zimou (ANDĚL et al. 2000). Podobným biotopem se v nedávné době ornitologicky zabýval TICHÝ (2016) v nedalekých Dobroměřicích u Loun. Avifaunu dalších menších mokřadních lokalit Mostecka popisuje také BAŽANT (2017a,b).

Popis lokality

Lokalita se nachází přibližně 2 km východně od obce Polerady v okrese Most na soutoku Srpiny a Počeradského potoka v nadmořské výšce 212 m n. m. Tyto vodní toky ohraničují pískovnu ze severu a východu, hranici dále tvoří silnice Polerady – Volevčice a účelová komunikace spojující tuto silnici s můstkem přes Srpinu. Rozloha činí zhruba 27 ha. Pískovna je provozována firmou BEST, a. s. Písek je těžen pomocí plovoucího bagru ze zvodnělého horizontu do hloubky cca 5 metrů. Vytěžená místa jsou vzápětí přirozeně zaplavována vodou. Areál pískovny je tvořen převážně takto vzniklou vodní plochou, zbylou část tvoří manipulační prostory a skrývky pro budoucí těžbu. Vodní plocha je členěna několika sypanými hrázemi (Obr. 1), které slouží i jako dopravní komunikace pro těžební techniku. Pro jejich výstavbu byly hojně využity vadné betonové výrobky firmy BEST, a. s. Ostatní území lokality vytváří pevný terén porostlý ruderální vegetací včetně mladých náletových dřevin (topoly, vrby, bezy černé aj.). Podmáčené vodní břehy pozvolna zarůstají rákosem a orobincem. Břehy Srpiny i Počeradského potoka jsou převážně lemovány vzrostlými jasany, slivoněmi, hlohy a jinými dřevinami. Silnice na jižní straně pískovny je lemována alejí hrušní a jabloní. Těžební zařízení, parkoviště, provozní budovy, skládka vytěženého písku atp. se nacházejí v západní části pískovny, ostatní území je odlehlé, nepříliš rušené. Během doby pozorování docházelo k dílčím terénním úpravám, které udržují ekosystém ve stavu průběžných změn. Přirozená sukcese je střídána technickými zásahy. Těžební činností zde vzniká řada

ekologických nik, které se nikde kolem nevyskytují a vytváří se tak pestré prostředí atraktivní pro množství druhů rostlin i živočichů. Voda v pískovně má dobrou průhlednost (zjišťováno 20.VI.2017 a 7.VIII.2018 Secchiho deskou, viditelnost cca 2 m), která je dána nedostatkem živin, při opakovaných pokusných odlovech planktonu pro akvaristické účely jsem zaznamenal jeho velmi malé množství.

Metodika

Ptáci byli sledováni vizuálně i akusticky včetně využití nahrávek hlasů v období od 31.V.2017 do 14.V.2019. Celkem bylo během této doby vykonáno 38 návštěv lokality v průběhu celého roku, většinou však v hnízdním období. Použity byly triedry 8 × 32, 10 × 42 a stativový dalekohled 20–60 × 80. K determinaci bylo použito několik určovacích atlasů (SVENSSON et al. 2012, BARTHEL & DOUGALIS 2011, VINICOMBE et al. 2016). Ornitologická nomenklatura byla převzata ze SVENSSONA et al. (2012). Jedná se o pozorování autora (JB) a členů Ornitoklubu Most Miloslava Anderleho (MA) a Štefana Pecka (ŠP). Ve výsledcích je uveden počet jedinců, datum pozorování a iniciály konkrétního pozorovatele. Neoznačené zápisy patří autorovi. Uvedeny jsou i počty mláďat jednotlivých ptáků/párů pokud je bylo možné zjistit (*Anser anser*, *Aythya fuligula*). Výskyt konkrétních druhů na lokalitě je rovněž stručně charakterizován verbálně. Dále je uveden kód hnízdní kategorie podle Metodiky Mapování hnízdního rozšíření ptáků v České republice (BEJČEK & ŠŤASTNÝ 2014).

V případě, že je druh zařazen do Červeného seznamu ptáků České republiky (ŠŤASTNÝ et al. 2017), je za jeho jménem uvedena zkratka kategorie ohrožení: CR – kriticky ohrožený (critically endangered), EN – ohrožený (endangered), VU – zranitelný (vulnerable), NT – téměř ohrožený (near threatened), NA – nevhodný pro hodnocení (not applicable). Dále byly použity tyto zkratky: M – samec, MM – samci, F – samice, FF – více samic; ex. – exemplář/exempláře, ad. – adultní exemplář, juv. – juvenilní exemplář, P – pár/páry, pull. – mláďata v prachovém peří. Ptáci v obrazové příloze byli fotografováni v průběhu průzkumu na lokalitě.

Výsledky

Bažant obecný (*Phasianus colchicus*) C12
2 MM, 1 F, 16.VI.2017 JB, MA; 1 M + 4 juv., 7.VI.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*) 0; EN
1 ex., 9.VIII.2017, MA.
Ojedinělý výskyt během podzimního tahu.

Bramborníček černohlavý (*Saxicola torquatus*) C12; VU
2 ex., 16.VI.2017, JB, MA; 1 ex., 3.VIII.2017; 1 juv., 7.VI.2018, JB, MA; 1 M, 14.VIII.2018.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.
Bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) C14
1 ex., 20.VI.2017; 1 ex., 29.VIII.2017; 3 MM, 10.V.2018; 1 ex., 30.VIII.2018.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Břehule říční (*Riparia riparia*) 0; NT
9 ex., 13.VI.2017; 3 ex., 16.VI.2017, JB, MA.
Zaletuje za potravou a vodou.

Budníček menší (*Phylloscopus collybita*) B4
3 MM, 13.VI.2017; 1 M, 16.VI.2017, JB, MA; 2 MM, 20.VI.2018.

Pravidelný výskyt během hnízdního období.
Budníček větší (*Phylloscopus trochilus*) A2
1 M, 13.VI.2017.
Ojedinělý výskyt v hnízdním období.

Čáp černý (*Ciconia nigra*) 0; VU
1 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 1 immaturní ex., 2.VIII.2018, JB, MA.
Pozorován dvakrát při lovu ryb v Srpině na severním okraji pískovny.

Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) A1; VU
1 ex., 16.VI.2017, JB, MA; 1 subadultní ex., 18.VI.2017, MA; 2 ex., 8.VIII.2017, MA; 2 ex., 20.III.2018, JB, MA.
Zastižena většinou na jarním a podzimním tahu.

Červenka obecná (*Erithacus rubecula*) A1
1 ex., 16.VI.2017, JB, MA.
Vzácný výskyt v keřích na severním okraji pískovny.

Dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*) A1
1 ex., 6.VI.2017; 1 M, 18.IV.2018.
Vzácný výskyt.

Drozd kvíčala (*Turdus pilaris*) 0
17 ex., 4.XII.2018; 40 ex., 14.XII.2018, MA.
Zimní výskyt.

Drozd zpěvný (*Turdus philomelos*) C15
1 F na hnízdě, 31.V.2017, JB, ŠP; 13 ex., 20.III.2018, JB, MA;
Pravidelný výskyt; hnízdící druh. Kromě ptáků bylo nalezeno větší množství kamenných kovadlin s rozbitými ulitami plžů.

Holub doupňák (*Columba oenas*) 0; VU
3 ex., 8.VIII.2017, MA; 5 ex., 5.VI.2018.
Zaletuje za potravou a vodou.

Holub hřivnáč (*Columba palumbus*) 0
12 ex., 13.VI.2017; 20 ex, 29.V.2018, JB, MA; 60 ex., 16.VIII.2018, JB, MA.
Zaletuje za potravou a vodou.

Hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*) A2
1ex., 9.VIII.2017, MA; 5 ex., 29.V.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt v hnízdním období.

Hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*) 0
10 ex., 29.VIII.2017.
Ojedinělý výskyt.

Husa velká (*Anser anser*) C12; VU
2 PP + 4 + 8 juv., 13.VI.2017; 2 PP + 5 + 5 juv., 29.V.2018, JB, MA; 200 ex., 21.VII.2018, MA.

Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Husice nilská (*Alopochen aegyptiacus*) C12
1 P, 31.V.2017, JB, ŠP; 1 P, 20.VI.2017; 5 ex., 18.IV.2018; 6 PP, 7.VIII.2018; 20 ex., 16.VIII.2018, JB, MA; 30 ex., 10.X.2018, JB, MA; 22 ex., 11.XI.2018; 35 ex., 4.XII.2018; 1 P + 4 pull., 15.IV.2019, MA.
Pravidelný výskyt. Hnízdící druh v průběhu pozorování výrazně zvyšující početnost.

Husice rezavá (*Tadorna ferruginea*) 0
1 ex., 18.IV.2018; 1 M, 4.XII.2018.
Vzácný výskyt.

Jiřička obecná (*Delichon urbicum*) 0; NT
6 ex., 16.VI.2017, JB, MA; 4 ex., 29.VIII.2017; 3 ex., 29.V.2018, JB, MA.
Zaletuje za potravou a vodou.

Kachna divoká (*Anas platyrhynchos*) B3
30 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 3 PP + 17 MM; 2 PP, 18.IV.2018; 6 P, 10.V.2018.
Pravidelný výskyt.

Káně lesní (*Buteo buteo*) C12
1 P na hnízdě, 16.VI.2017, JB, MA; 1 ad. na hnízdě, 18.IV.2018; 3 pull. na hnízdě, 12.VI.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Konipas bílý (*Motacilla alba*) C12
4 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 3 ad. + 1 juv., 16.VI.2017, JB, MA; 3 ad. + 3 juv., 20.VI.2017; 5 ex., 18.IV.2018; 5 juv., 7.VI.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Konipas luční (*Motacilla flava*) C12; VU
2 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 2 ad. + 4 juv., 20.VI.2017; 2 ad. + 2 juv., 24.V.2018, MA.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Konopka obecná (*Carduelis cannabina*) C14
2 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 3 ex., 16.VI.2017, JB, MA; 6 ex., 29.V.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Kos černý (*Turdus merula*) C13
4 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 5 ex., 20.III.2018.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Krahujec obecný (*Accipiter nisus*) 0; VU
1 ex., 5.IX.2017, JB, MA, ŠP; 1 ex., 7.VIII.2018.
Zaletuje za potravou.

Krkavec velký (*Corvus corax*) 0
1 ex., 5.IX.2017, JB, MA, ŠP; 2 ex., 20.III.2018, JB, MA; 1 ex., 7.VIII.2018.
Zaletuje za potravou.

Kukačka obecná (*Cuculus canorus*) A2
2 MM, 31.V.2017, JB,ŠP; 2 MM, 10.V.2018.
Pravidelný výskyt v hnízdním období.

Kulík říční (*Charadrius dubius*) C12; VU
1 P, 31.V.2017, JB, ŠP; 1 P, 19.VI.2017; 2 P, 17.IV.2018, MA; 2 juv., 2.VIII.2018, MA.
Zjištěn na jarním i podzimním tahu; hnízdící druh.

Labuť velká (*Cygnus olor*) 0; VU
6 ex., 29.V.2018, JB, MA; 36 ex., 13.III.2019.
Vzácný výskyt.

Lejsek šedý (*Muscicapa striata*) 0
1 ex., 7.VI.2018, JB, MA.
Ojedinělý výskyt.

Linduška lesní (*Anthus trivialis*) A2
1 M, 18.IV.2018.
Vzácný výskyt.

Linduška luční (*Anthus pratensis*) A1; NT
1 ex., 6.VI.2017.
Ojedinělý výskyt.

Luňák červený (*Milvus milvus*) 0; CR
1 ex., 14.VIII.2018.
Zaletuje za potravou.

Luňák hnědý (*Milvus migrans*) B9; CR
1 ex., 14.V.2019, JB, MA.
Pozorován jednou, nesl hadr, pravděpodobně na stavbu hnízda.

Lyska černá (*Fulica atra*) C12
2 ad. + 6 juv., 30.VIII.2018.
Vzácný výskyt, hnízdící druh.

Moták lužní (*Circus pygargus*) C12; EN
1 F, 16.VI.2017, JB, MA; 1 F, 20.VI.2017; 1 P, 21.VI.2017, JB, MA; 1 juv., 9.VIII.2017, MA.
Zaletuje za potravou; prokázané hnízdění v poli za hranicemi pískovny.

Moták pochop (*Circus aeruginosus*) B3; VU
1 M, 18.VI.2017, MA; 1 M, 18.IV.2018; 1 P, 30.VII.2018, MA.
Pravidelný výskyt v hnízdním období.

Pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*) C13
1 M, 31.V.2017, JB, ŠP; 2 MM, 7.VI.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Pěnice hnědokřídlá (*Sylvia communis*) C14
3 MM, 31.V.2017, JB, ŠP; 3 MM, 29.V.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Pěnice pokřovní (*Sylvia curruca*) C13
3 MM, 6.VI.2017; 2 MM, 18.IV.2018.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*) C11
2 ex., 6.VI.2017; 3 ex., 20.VI.2018; 2 ex., 4.XII.2018.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Pisík obecný (*Actitis hypoleucos*) 0; EN
1 ex., 3.VIII.2017; 2ex., 9.VIII.2017, MA; 1 ex., 6.IX.2017; 4 ex., 30.VII.2018, MA; 2 ex., 2.VIII.2018, MA.
Pravidelný výskyt během letního a podzimního tahu.

Polák chocholačka (*Aythya fuligula*) C12
10 MM, 6 FF, 13.VI.2017; 6 PP, 20.VI.2017; 9 PP + 3 MM, 10.V.2018; 1F + 8 pull., 21.VII.2018, MA; 12 MM, 18 FF + 3 FF + 5 + 6 + 7 pull., 7.VIII.2018; 2 MM, 4.XII.2018.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Polák velký (*Aythya ferina*) 0
1 M, 2 FF, 12.VI.2018; 25 ex., 30.VIII.2018; 2 MM, 4.XII.2018; 26 MM, 14 FF, 13.III.2019.
Vzácný výskyt.

Poštolka obecná (*Falco tinnunculus*) A1
2 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 1 ex., 29.V.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt.

Potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*) A1; CR
2 ex., 16.VI.2017, JB, MA; 2 ex., 20.VI.2018; 1 ex., 7.VIII.2018; 1 ex., 30. VIII.2018.
Občasný výskyt během tahu i hnízdního období.

Potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*) 0; VU
4 ad. + 3 juv., 29.VIII.2017; 4 ex., 5.IX.2017, JB, MA, ŠP; 6 ex., 14.VIII.2018; 6 ex., 30.VIII.2018.
Pravidelný výskyt během podzimním tahu.

Potápka rudokrká (*Podiceps grisegena*) 0; NA
1 juv., 12.IX.2017, JB, ŠP; 2 juv., 13.IX.2017, MA; 2 juv., 19.IX.2017, JB, MA.
Ojedinělý výskyt během podzimního tahu.

Racek bělohlavý (*Larus cachinnans*) 0; NA
1 ex., 27.VI.2017, MA; 3 ex., 11.IV.2018, JB, MA; 8 ex., 14.I.2019.
Ojedinělé zálety.

Racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*) 0; VU
20 ex., 6.VI.2017; 60 ex., 11.IV.2018, JB, MA.
Ojedinělé zálety.

Rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*) C13
4 MM, 6.VI.2017; 3 MM, 20.VI.2017; 2 MM, 29.V.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Rákosník proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*) C14
6 MM, 6.VI.2017; 3 MM, 20.VI.2017; 3 MM, 29.V.2018, JB, MA; 3 MM, 14.VIII.2018.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*) A2; VU
2 MM, 29.V.2018, JB, MA.
Vzácný výskyt během jarního tahu.

Rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*) C13
3 MM.,13.VI.2017; 1 M, 29.V.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*) 0
1 M, 13.VI.2017.
Ojedinělý výskyt na hromadách vytěženého písku.

Rorýs obecný (*Apus apus*) 0
10 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 20 ex., 20.VI.2017; 10 ex., 7.VI.2018, JB, MA.
Zaletuje za potravou a vodou.

Rybák černý (*Chlidonias niger*) 0; RE
1 ex., 29.V.2018, JB, MA.
Ojedinělý výskyt během jarního tahu.

Skřivan polní (*Alauda arvensis*) C13
5 MM, 31.V.2017, JB, ŠP; 6 MM, 6.VI.2017; 2 MM, 5.VI.2018; 5 MM, 20.VI.2018.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; Hnízdící druh.

Slavík modráček středoevropský (*Luscinia svecica cyanecula*) C12; EN
1 juv., 18.VI.2017, MA; 1 juv., 9.VIII.2017, MA; 2 MM, 10.V.2018; 1 juv., 20.VI.2018; 1 ex., 7.VIII.2018, MA.
Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*) A2
2 MM, 31.V.2017, JB, ŠP; 1 M, 16.VI.2017; 2 MM, 29.V.2018, JB, MA.
Vzácný výskyt v keřích na severním okraji pískovny.

Slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*) 0; NT
1 ex., 30.VIII.2018.
Ojedinělý výskyt.

Sojka obecná (*Garrulus glandarius*) 0
1 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 1 ex., 14.VIII.2018.
Zaletuje za potravou.

Stehlík obecný (*Carduelis carduelis*) C14
4 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 10 ex., 17.VIII.2017; 7 ex., 29.V.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt; Hnízdící druh.

Straka obecná (*Pica pica*) 0
2 ex., 31.V.2017, JB, ŠP.
Ojedinělý výskyt.

Strakapoud velký (*Dendrocopos major*) A1
3ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 1 ex., 4.XII.2018.
Občasný výskyt na stromech podél Srpiny a Počeradského potoka.

Strnad luční (*Miliaria calandra*) C14; VU
1 M, 31.V.2017, JB, ŠP; 5 ex., 16.VI.2017, JB, MA; 3 MM, 29.V.2018, JB, MA; 10 ex., 16.VIII.2018, JB,MA; 16 ex., 4.XII.2018.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Strnad obecný (*Emberiza citrinella*) C13
5 ex, 31.V.2017, JB, ŠP; 10 ex., 20.III.2018.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*) C14
1 M, 2 FF, 6.VI.2017; 3 ex. (1 ex. předstírající zranění), 16.VI.2017, JB, MA; 2 ad. + 2 juv., 20.VI.2017; 4 MM, 18.IV.2018.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Střízlík obecný (*Troglodytes troglodytes*) A2
1M, 14.XII.2018, MA.
Ojedinělý výskyt.

Sýkora koňadra (*Parus major*) C14
4 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 2 ex., 3.VIII.2017, JB, ŠP; 1 P + 4 juv., 5.VI.2018; 2 ex., 4.XII.2018.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Sýkora modřinka (*Parus caeruleus*) C14
4 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 2 ex., 20.VI.2017; 5 ex., 7.VIII.2018; 6 ex., 4.XII.2018.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) 0
12 ex., 29.VIII.2017; 16 ex., 7.VIII.2018.
Zaletuje za potravou a vodou.

Ťuhýk obecný (*Lanius collurio*) C12; NT
3 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 2 MM, 1 F, 6.VI.2017; 1 P + 4 juv., 16.VI.2017, JB, MA; 1M, 7.VI.2018, JB, MA; 1 M, 20.VI.2018.

Pravidelný výskyt v hnízdním období; hnízdící druh.

Ťuhýk šedý (*Lanius excubitor*) 0; VU
1 ex., 24.VI.2017, ŠP.
Ojedinělý výskyt.

Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) 0; NT
8 ex., 16.VI.2017, JB, MA; 15 ex., 20.VI.2017; 7 ex., 29.V.2018, JB, MA; 20 ex., 14.VIII.2018.
Zaletuje za potravou a vodou.

Vlha pestrá (*Merops apiaster*) 0; EN
8 ex., 29.V.2018, JB, MA.
Ojedinělý přelet.

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*) 0
1 ex., 8.VIII.2017, MA; 1 ex., 17.VIII.2017.
Výskyt během podzimního tahu.

Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*) A1; EN
1 ex., 26.VI.2017, MA; 2 ex., 16.VIII.2018, JB, MA.
Výskyt v hnízdním období a na podzimním tahu.

Vodouš rudonohý (*Tringa totanus*) 0; CR
1 ex., 29.VIII.2017.
Ojedinělý výskyt během podzimního tahu.

Vodouš šedý (*Tringa nebularia*) 0
2 ex., 3.VIII.2017; 3 ex., 8.VIII.2017, MA; 2 ex., 9.VIII.2017, MA.
Výskyt během podzimního tahu.

Volavka bílá (*Egretta alba*) 0
1 ex., 30.VIII.2018; 2 ex., 14.I.2019.
Ojedinělý výskyt; odpočinek po lovu ryb v Srpině a hrabošů na okolních polích.

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*) 0; NT
2 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 1 ex., 6.VI.2017; 2 ex., 17.VIII.217; 10 ex., 2.VIII.2018, MA. 2 ex., 14.I.2019.
Pravidelný výskyt; odpočinek po lovu ryb v Srpině a hrabošů na okolních polích.

Vrabec domácí (*Passer domesticus*) A1
2 ex., 31.V.2017, JB, ŠP.
Vzácný výskyt.

Vrabec polní (*Passer montanus*) C13
7 ex., 20.VI.2017; 7 ex., 14.VIII.2018.
Pravidelný výskyt; Hnízdící druh.

Vrána černá (*Corvus corone*) A2; NT
2 ex., 6.VI.2017; 4 ex., 13.VI.2017; 2 ex., 7.VI.2018, JB, MA; 1 ex., 4.XII.2018.
Pravidelný výskyt.

Vrána šedá (*Corvus cornix*) A2
1 ex., 13.VI.2017.
Ojedinělý výskyt.

Výr velký (*Bubo bubo*) 0; EN
1 pero (letka), 5.VI.2018.
Ojedinělý nález vypadlého pera.

Zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*) 0; EN
2 MM, 18.IV.2018.
Ojedinělý výskyt.

Zvonek zelený (*Carduelis chloris*) C13
2 ex., 31.V.2017, JB, ŠP; 4 ex., 16.VI.2017, JB, MA; 5 ex., 29.V.2018, JB, MA.
Pravidelný výskyt; hnízdící druh.

Žluna zelená (*Picus viridis*) A2
1 ex., 29.VIII.2017; 1 ex., 20.III.2018, JB, MA; 1 ex., 4.XII.2018.
Občasný výskyt na stromech podél Srpiny a Počeradského potoka.

Žluva hajní (*Oriolus oriolus*) A2
1 M, 31.V.2017, JB, ŠP; 3 MM, 14.VIII.2018.
Vzácný výskyt.

Diskuse

Na lokalitě bylo v období od 31.V.2017 do 14.V.2019 pozorováno 94 druhů ptáků, z nichž 38 je uvedeno v Červeném seznamu ptáků České republiky. 32 druhů je v hnízdních kategorii C, 4 v kategorii B, 21 v kategorii A, 37 v kategorii 0. Na nedaleké pískovně v Dobroměřicích pozoroval TICHÝ (2016) celkem 83 druhů ptáků: 44 druhů prokazatelně hnízdících, 16 druhů hnízdících možná nebo pravděpodobně, 18 druhů při vyhledávání potravy, zimní potulce nebo na tahu a 5 druhů jako velmi vzácný výskyt. Na poleradské lokalitě je patrný mírně nižší počet hnízdících druhů (kategorie A, B, C). Důvodem je zřejmě použití ne zcela srovnatelné terminologie hnízdních kategorií, mnohem delší časový úsek sledování v Dobroměřicích a to, že v průběhu výzkumu Tichého byla Dobroměřická pískovna již 12–31 let mimo provoz a vznikala na ní i taková sukcesní stadia, která zatím na pískovně v Poleradech neexistují. Ve srovnání s jinými menšími mokřady antropogenního původu v Mostecké pánvi (BAŽANT 2017a,b) je poleradská pískovna druhově bohatší o 13, resp. 22 taxonů. Druhová skladba uvedených lokalit je podobná, vyšší počet druhů na poleradské pískovně je, dle mého soudu, podmíněn minimálním výskytem lidí a absencí rybářského obhospodařování.

V pískovně v Poleradech se vyskytují zejména vodní ptáci a ptáci otevřené krajiny, kteří jsou typičtí pro suchou a teplou oblast Mostecké pánve. Ze vzácnějších ptáků, vázaných na vlhčí biotopy a raná stadia sukcese, lze zmínit slavíka modráčka středoevropského (*Luscinia svecica cyanecula*), bramborníčka hnědého (*Saxicola rubetra*) a konipasa lučního (*Motacilla flava*, Obr. 2). K typickým druhům, které obývají suchá křovinatá místa v travních porostech, patří např. strnad luční (*Miliaria calandra*), bramborníček černohlavý (*Saxicola rubetra*), ťuhýk obecný (*Lanius collurio*). Rákosiny

obývají rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*), rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*), rákosník proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*) a strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*). V ruderálním bylinném porostu žije rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*) a skřivan polní (*Alauda arvensis*). Z osmi zastižených druhů bahňáků zde prokazatelně hnízdí kulík říční (*Charadrius dubius*, Obr. 3), možné je hnízdění vodouše kropenatého (*Tringa ochropus*), ostatní druhy se v pískovně zastavují jen na tahu. Z vrubozobých na lokalitě hnízdí husa velká (*Anser anser*), invazní husice nilská (*Alopochen aegyptiacus*, Obr. 4) a polák chocholačka (*Aythya fuligula*), vzácně se vyskytuje husice rezavá (*Tadorna ferruginea*). Jediný dravec hnízdící v areálu lokality je káně lesní (*Buteo buteo*). Pozoruhodné je vyhnízdění motáka lužního (*Circus pygargus*) v poli cca 400 m od pískovny, do níž zaletuje za potravou. Moták pochop (*Circus aeruginosus*) bývá pozorován pravidelně, hnízdění nebylo prokázáno. Ze tří zjištěných druhů potápek nehnízdí v pískovně žádná, zajímavý je výskyt dvou juvenilních jedinců potápky rudokrké (*Podiceps grisegena*). Jiní pozorovatelé uvádějí z posledních let v databázi České společnosti ornitologické (ČSO 2019) výskyt několika dalších ptačích druhů na lokalitě, např. datla černého (*Dryocopus martius*) a kolihy velké (*Numenius arquata*). Zde se jedná o ojedinělé případy ptáků na tahu, případně zaletujících za potravou.

Závěr

Vysoká druhová pestrost ornitofauny poleradské pískovny je výrazně ovlivněna lidskou činností. Díky tomu zde vzniká pestrá mozaika biotopů, které se nikde kolem nevyskytují a umožňují výskyt druhů, které se v okolní zemědělské krajině neobjevují. Ptáci nejsou příliš rušeni ani samotnou těžbou písku, těžební zařízení je umístěno na okraji areálu, pohyb osob a strojů je zde minimální. Občasné terénní úpravy ve vytěžené části pískovny brání jejímu většímu zarůstání nálety a třtinou křovištní a podborují tak stanovišť rozmanitost. Dle vyjádření místních vedoucích pracovníků firmy BEST, a. s. je do budoucna počítáno s nepříliš invazivní rekultivací vytěženého území, velká část by měla být ponechána přirozené obnově. V současné době probíhá rozšiřování těžby na protější stranu silnice Polerady – Volevčice, kde bude těžební činnost pokračovat. Její pozitivní vliv na ekosystém tak bude zachován.

Literatura

ANDĚL J. et al. (2000): *Geografie Ústeckého kraje*. – Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem. 151 pp.

BARTHEL P. H. & DOUGALIS P. (2011): *Ptáci Evropy. Určovací atlas*. – J. Ševčík. Plzeň. 191 pp.

BAŽANT J. (2017a): Ptactvo mokřadu „Bettynka“ u Vtelna (severozápadní Čechy, Most). – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, Most, *řada přírodovědná*, 38 (2016): 92–99.

BAŽANT J. (2017b). Ptactvo mokřadu „Za pilou“ (okres Most, severozápadní Čechy). – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, Most, *řada přírodovědná*, 38 (2016): 100–107.

BEJČEK V. & ŠŤASTNÝ K. 2014: Metodika Mapování hnízdního rozšíření ptáků v České republice (2014 – 2017). – *Aythya*, Praha, 5: 48–52.

ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & NĚMEC M. (2017): Červený seznam ptáků České republiky. – *Příroda*, Praha, 34: 107–154.

SVESSON L., MULLARNEY K. & ZETTERSTROEM D. (2012): *Ptáci Evropy, severní Afriky a Blízkého Východu*. – J. Ševčík, Plzeň. 447 pp.

TICHÝ H. (2016): Ornitofauna pískovny v Dobroměřicích v okrese Louny. *Fauna Bohemiae septentrionalis*, Ústí nad Labem, 41: 73–77.

VINICOMBE K., HARRIS A. & TUCKEROVÁ L. (2016): *Příručka k určování ptáků*. – J. Ševčík, Plzeň. 396 pp.

ČSO (2019): *Birds.cz – pozorování ptáků*. [On-line: https://www.birds.cz/avif/. Použito 14. 11. 2019]

Obr. 1. Pohled na vytěženou část pískovny. Foto J. Bažant.
Fig 1. View of the mined out part of the sandpit. Photo by J. Bažant.

Obr. 2. Konipas luční (*Motacilla flava*) s typickým úlovkem. Foto M. Anderle.
Fig. 2. Yellow Wagtail (*Motacilla flava*) with typical catch. Photo by M. Anderle.

Obr. 3. Kulík říční (*Charadrius dubius*). Jako jediný bahňák na lokalitě hnízdí. Foto M. Anderle.
Fig. 3. Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*). It is the only nesting wader in locality. Photo by M. Anderle.

Obr. 4. Pár husic nilských (*Alopochen aegyptiacus*) s mláďaty. Foto M. Anderle.
Fig. 4. A couple of Egyptian Goose (*Alopochen aegyptiacus*) with the young. Photo by M. Anderle.